

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ต้องอาศัยการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนา เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งการจัดการศึกษาทั้งปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตได้มุ่งเน้นการพัฒนาคนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี เป็นคนเก่ง คนกล้าและคนที่มีความรู้ คู่กับคุณธรรมจริยธรรม ทักษะ เจตคติ สามารถพึ่งพาตนเอง รู้จักเข้าใจตนเองมีพลังในการคิด การตัดสินใจ และการปรับตัวด้านการเรียน การดำเนินชีวิต การเลือกอาชีพด้วยความรอบคอบ ชาญฉลาด สมเหตุสมผล รักการทำงาน และดำเนินชีวิตในสังคมสมัยใหม่อย่างมีแผน มีหลักเกณฑ์ มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี ตลอดจนมีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน เพิ่มพูนพัฒนาตนเอง อาชีพและสังคมให้ทันสมัยอยู่เสมอ จึงจะมีชีวิตที่สงบสุขท่ามกลางปัญหาอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วฉับพลัน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมืองและเทคโนโลยี สอดคล้องกับคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่ได้เริ่มรับนักศึกษาเข้าศึกษาเมื่อปี พ.ศ. 2511 และได้ดำเนินการเรียน การสอนอย่างต่อเนื่องเป็นเวลา 40 ปี คณะศึกษาศาสตร์ได้มีการพัฒนา และขยายตัวในการผลิตบัณฑิตวิชาศึกษาศาสตร์ เพื่อออกไปรับใช้สังคมอย่างกว้างขวาง และจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี และวัฒนธรรมในบริบทของสังคมปัจจุบัน ทำให้คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้ปรับหลักสูตรจาก 4 ปี มาใช้หลักสูตร 5 ปี โดยได้เริ่มต้นใช้หลักสูตรดังกล่าวเมื่อปี พ.ศ. 2547 เป็นต้นมา สำหรับการเปลี่ยนมาใช้หลักสูตร 5 ปี เนื่องจากได้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของหลักสูตรให้เหมาะสม และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 มาตราที่ 4 “ผู้ที่ขอใบประกอบวิชาชีพครูจะต้องมีการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี” และผ่านเกณฑ์การประเมินการปฏิบัติการสอนตามหลักเกณฑ์ วิธีการ” นอกจากนี้ยังมีสาเหตุมาจาก (1) สภาพอาชีพครูตกต่ำ ทำให้คนเก่ง คนดี คนมีสติปัญญาสูงไม่เลือกเรียนวิชาศึกษาศาสตร์ (2) คุณภาพการผลิตครู กระบวนการผลิตครูไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ทั้งในด้านหลักสูตร และกระบวนการจัดการเรียนรู้ (3) จำนวนการผลิตครู ที่ผลิตครูเกินในบางสาขา และขาดแคลนในบางสาขา (4) สภาพการทำงานของครูขาดขวัญและกำลังใจ รายได้ต่ำแต่ภาระงานสูง การพิจารณาตำแหน่งยังไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาครูอย่างจริงจัง (5) จิตสำนึกในวิชาศึกษาศาสตร์ เนื่องจากสภาวะความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็ว ทำให้ครูขาดจิตวิญญาณในความเป็นครู ดังนั้นทางคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จึงมุ่งเน้นผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ ความสามารถในวิชาศึกษาศาสตร์ มีทักษะในการจัดการ สามารถบูรณาการการเรียนรู้ให้เกิดการพัฒนา มีคุณลักษณะของความรู้ ความคิด ความสามารถ คุณธรรม เจตคติที่ดีต่อวิชาศึกษาศาสตร์ ตลอดจนการมีความรับผิดชอบต่อสังคม และพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เกิดประโยชน์แก่สังคม และประเทศชาติ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 1 มาตรา 6 กล่าวว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้ง

ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุข”

(คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545)

บัณฑิตที่มีคุณภาพต้องความรู้ ความสามารถ ทักษะในการปฏิบัติงาน รวมทั้งบุคลิกภาพที่เหมาะสม ซึ่งผู้สำเร็จการศึกษาสามารถแสดงให้เห็น ประจักษ์หรือเป็นความรู้สึกรับรู้ของตนเอง (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2530) นอกจากนี้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้กล่าวว่าวิชาชีพครู เป็นวิชาชีพชั้นสูงที่ต้องดำรงไว้ซึ่งครูดี มีคุณภาพ ทรงคุณค่าจะเป็นแม่พิมพ์ เป็นพลังหล่อหลอม และเสริมสร้างให้ผู้ที่สำเร็จการศึกษา เป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่สังคมและประเทศชาติต้องการ เพราะการผลิตครูและการพัฒนาครูเป็นตัวบ่งชี้ถึงคุณภาพของการศึกษา คือ คุณภาพของการสอนที่ครูให้กับผู้เรียน ครูจะทำหน้าที่สอนอย่างมีคุณภาพได้ก็ต่อเมื่อครูมีค่านิยม ทักษะ ความรู้ของความเป็นครูที่เหมาะสม ถูกต้อง และเพียงพอ การที่จะสร้างและเตรียมประชาชนให้มีคุณภาพและมีศักยภาพสูงไปแข่งขันกับนานาชาติต้องอาศัยกระบวนการจัดการศึกษาให้เข้มแข็งและมีคุณภาพและที่สำคัญยิ่งกว่านั้น คือ การเตรียมการและมีกระบวนการในการผลิตครูที่มีคุณภาพ เพื่อให้ได้ครูที่มีความรู้คู่คุณธรรม ซึ่งครูจะเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับทุกสิ่งทุกอย่างเกี่ยวกับการศึกษา เป็นหัวใจและวิญญาณของระบบการศึกษาที่จะเป็นตัวชี้วัดว่าระดับคุณภาพ การศึกษาจะเป็นไปในทิศทางใด (วิเศษ ชิมวงศ์, 2552) ดังนั้นคณะศึกษาศาสตร์ในฐานะที่เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่สำคัญในการผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู จึงต้องคำนึงถึงจำนวน และคุณภาพของบัณฑิตที่ตรงกับความต้องการของสังคมตลาดแรงงาน และเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ ให้เจริญก้าวหน้าต่อไป การติดตามผลคุณภาพบัณฑิตเป็นการศึกษาที่ชนะหรือความคิดเห็นของผู้จ้างงาน ผู้บังคับบัญชาจากการปฏิบัติงานของบัณฑิตและข้อคิดเห็นของบัณฑิตในมุมมองต่างๆ ที่มีต่อการจัดการเรียน การสอนในมหาวิทยาลัย สอดคล้องกับ ชานนท์ จันทรา และคณะ (2542) ซึ่งกล่าวว่า การติดตามผลผู้สำเร็จ การศึกษา เป็นวิธีการหนึ่งที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรว่ามีประสิทธิภาพเพียงใด ซึ่งสามารถ พิจารณาจากคุณภาพบัณฑิตทางการศึกษาและประสิทธิภาพในการทำงานของผู้สำเร็จการศึกษา นอกจากนี้ เพื่อช่วยเหลือผู้ที่จบหลักสูตรออกไปสามารถที่จะปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม เช่น การปฏิบัติงาน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชา เป็นต้น การติดตามผลเป็นวิธีการที่ทำให้ทราบถึงความต้องการของบัณฑิต ในด้านหลักสูตร จัดการเรียนการสอน และจะได้นำข้อมูลที่ได้ขึ้นมาพิจารณาเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรม จัด โปรแกรมการเรียนต่างๆ ให้เหมาะสมต่อไป (ปราณี เถลิงพล, 2535) และBottomley (1983) ได้ชี้ให้เห็นว่า การติดตามผลการทำงาน ไม่เพียงแต่จะก่อให้เกิดความเชื่อถือได้ในผลที่ได้รับเท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องมือ เสริมสร้างพลังย้อนไปยังผู้รับการติดตามผล เพื่อก่อให้เกิด การพัฒนาตนเองในอนาคตด้วยการติดตามผลให้ บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว

ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการติดตามคุณภาพบัณฑิตหลักสูตร 5 ปี คณะศึกษาศาสตร์ ซึ่งเป็น บัณฑิตรุ่นแรกที่ผลิตออกสู่สังคมและตลาดแรงงานโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของบัณฑิตที่มีต่อ หลักสูตร การจัดการเรียนการสอน คุณลักษณะของอาจารย์ผู้สอน ความสามารถในการทำงาน ทักษะของ ผู้บังคับบัญชาต่อการปฏิบัติงานของบัณฑิต และลักษณะของบัณฑิตที่ต้องการ ซึ่งจะนำไปสู่การวางแผน และ

การปรับปรุงแบบการจัดการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการปรับนโยบายในการผลิตบัณฑิตคณะศึกษาศาสตร์ เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในแต่ละภูมิภาค

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะการมีทำงานของบัณฑิตหลังจากสำเร็จการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของบัณฑิตต่อหลักสูตร 5 ปี และคุณลักษณะอาจารย์ผู้สอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของบัณฑิตและผู้บังคับบัญชาต่อคุณลักษณะในการทำงานของบัณฑิต

ขอบเขตของการวิจัย

1. **ด้านประชากร** คือ บัณฑิตหลักสูตร 5 ปี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2551 จำนวน 447 คน และผู้บังคับบัญชาของบัณฑิต จำนวน 447 คน
2. **ด้านกลุ่มตัวอย่าง** คือ บัณฑิตหลักสูตร 5 ปี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่เข้าชื่อรับพระราชทานปริญญาบัตร จำนวน 320 คน ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิต จำนวน 320 คน
3. **ด้านเนื้อหา** คือ การวิจัยครั้งนี้ศึกษาภาวะการมีงานทำ ความเหมาะสมหลักสูตร คุณลักษณะของอาจารย์ผู้สอน และคุณภาพในการทำงานของบัณฑิต และความคิดเห็นของบัณฑิตและผู้บังคับบัญชาต่อคุณภาพในการทำงานของบัณฑิตหลักสูตร 5 ปี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
4. **ตัวแปรที่ศึกษา** คือ ความคิดเห็นของบัณฑิต และผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตหลักสูตร 5 ปี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
 - 4.1 ด้านภาวะการมีงานทำ
 - 4.2 ด้านความคิดเห็นของบัณฑิตต่อความเหมาะสมของหลักสูตร 5 ปี และคุณลักษณะอาจารย์ผู้สอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
 - 4.3 ด้านความคิดเห็นของบัณฑิต และผู้บังคับบัญชาต่อคุณภาพในการทำงานของบัณฑิต

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

1. การติดตามผล หมายถึง กระบวนการติดตามผลบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สำหรับผู้ที่มิงานทำแล้ว ผู้ที่ยังไม่ได้ทำงาน การศึกษาต่อ และคุณลักษณะในการทำงานของบัณฑิต
2. คุณภาพของบัณฑิต หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ทักษะในการปฏิบัติงาน ด้านหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอนบุคลิกภาพความเป็นครู มนุษยสัมพันธ์ เจตคติต่อวิชาชีพครู และการจัดบริการต่าง ๆ

3. หลักสูตร 5 ปี หมายถึง รายวิชาที่คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เปิดสอนให้กับบัณฑิต
4. ภาวะการมีงานทำ หมายถึง สถานภาพในการประกอบอาชีพของบัณฑิตหลังจากสำเร็จการศึกษา
5. บัณฑิต หมายถึง บุคคลที่เรียนจบการศึกษาหลักสูตร 5 ปี จากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปีการศึกษา 2551
6. ผู้บังคับบัญชา หมายถึง บุคคลที่ทำหน้าที่มอบหมายงาน ควบคุมบังคับบัญชาที่บัณฑิต ปีการศึกษา 2551 ที่กำลังปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษาทั้งของรัฐบาลและเอกชน
7. คุณลักษณะอาจารย์ผู้สอน หมายถึง คุณลักษณะของอาจารย์ผู้สอน คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในด้านความรู้ ความเชี่ยวชาญด้านวิชาชีพด้านการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการใช้เกณฑ์ในการประเมินผลการเรียน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนในสถาบันผลิตครูให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตครูสามารถนำผลวิจัยที่ได้ไปพัฒนาบัณฑิตให้มีคุณภาพ